

Debat

LANDSBYERNE ER TRUET AF SAMFUNDET.

Anker Lohmann Hansen, Lektor, Civ.Ing.
Jørgen Møller, Lektor, Arkitekt MAA
Aalborg Universitet, Institut for Samfundsudvikling og Planlægning.

I Byplan Nyt nr. 1, 2009 er temaet "Landsbyer under pres", og Byplan Nyt har ret i, at det er en væsentlig problemstilling. Yder Byplan Nyt et fagligt, vægtigt bidrag til at forstå den samfundsmæssige kontekst for problemerne eller ændre ved den kendsgerning, at hverken regering eller Folketing gør noget reelt for at ændre ved den situation?

Nej, det gør Byplan Nyt ikke. I takt med tidsånden fokuseres på de "grimme" huse, landsby med golfbane og kulturekspressen i Thy. Jamen herregud!

Der er ingen tvivl om, at de økonomiske rammebetingelser er afgørende for samfundets udvikling. En række økonomiske beslutninger har medført alvorlige, negative konsekvenser for landsbyerne. Her skal nævnes tre:

De betydelige transportomkostninger, der er knyttet til omfanget af bilbenyttelse, som igen er knyttet til bopæl og udbudet af kollektiv trafik. Beboerne i landsbyerne er nødt til at bruge bil og kører dobbelt så meget i bil som beboerne i København. De store investeringer i kollektiv trafik er sket i byerne.

Den anden er opvarmningsomkostningerne. Kulfyrede kraftværker leverer billig og næsten afgiftsfri varme til bybefolkningen. På landet er der afgiftsbelagt individuel opvarmning eller barmarksværker, hvis varmepris er op mod 5 gange så dyr som byernes varme.

Den tredje er skattestoppet. De større byers boligejere har med loftet over boligskatterne fået nogle relative fordele, som næsten ikke kan overvurderes. Udligningen der lå i, at boligskatten fulgte med op, når efterspørgslen på boliger i et område steg, er sat ud af kraft.

Er det rimeligt, at den økonomiske politik skal tage de sidste i landsbyen i en langstrakt døds-kamp? Hvad er det for et samfund, der ignorerer signaler og tendenser? Skal landsbyerne være de positive rurale bosætningssteder, mange rent faktisk gerne vil have, så skal følgende forhold forbedres:

- Der skal ske en udligning i energiomkostningerne mellem land og by
- Der skal ydes særlige tilskud til efterisolering, alternative energikilder osv. i landdistrikterne med henblik på fortrængning af fossile brændstoffer
- Der skal afsættes betydelige byfornyelsesmidler (en mia. om året) til landsbyforbedring
- Der skal afsættes betydelige midler til opkøb og nedrivning af utidssvarende huse

Hvis regering og Folketing ikke vil noget med landsbyerne, så fjern dem, men gør det på en anstændig måde, så det ikke medfører social og økonomisk ruin for de mennesker, der bor der. I Danmark er der to bosætningsområder, som samfundet har interesseret sig for, fordi der var /er problemer: Det ene er brokvarterer og bycentre, hvor der gennem tiden er brugt mange, mange milliarder. Fordi der boede så mange på et afgrænset område, i en let opfattet geografi, der gjorde, at problemerne ikke kunne skjules – og for at skabe beskæftigelse.

Det andet er de store almennyttige boligkvarterer, hvor samfundet bruger milliarder på istandsættelse og social indsats. Fordi der bor mange, som skaber problemer for samfundet, socialt og kriminelt, og som bliver mediemæssigt eksponerede i TV.

Et tredje bosætningsområde er landsbyerne under pres! Men her går samfundet ikke ind med en massiv indsats. Hvorfor? Er det fordi problemet er "ubegribeligt", geografisk diffust, spredt og forskelligartet. Eller er det fordi beboerne stort set opfører sig ordentligt og æder urimelighederne i sig? Eller er det fordi, der ikke er en massiv, mediemæssig eksponering af landsbyerne, at de folketingspolitiske interesser skrumper ind?

Vi håber, at kunne være med til at initiere en åben, udogmatisk og fordomsfri debat om landsbyerne under pres. Det skylder vi hinanden og de op mod 1 million danskere, der beboer de 7.000 små og store landsbyer over hele Danmark.

FORSØMTE HUSE OG BYGNINGER I LANDDISTRIKTERNE RÅBER HØJT PÅ HANDLING

Kaj Møldrup Christensen
Formand for Panel for Udvikling, Landdistrikter og Fiskeriområder.

Kommunerne, Vækstforum og Regionsrådet i Region Midtjylland fremsendte i februar 2008 redegørelsen "Udvikling og fornyelse af landsbyerne - rammevilkår og forslag til initiativer" til de berørte ministre med forslag om:

- At der afsættes betydeligt flere penge til fornyelse i landsbyerne
- At der oprettes en særlig fond for landsbyfornyelse,
- At kommunerne får bedre muligheder for erhvervelse af fast ejendom med henblik på sanering og fornyelse m.v.

Det daværende Velfærdsministerium svarede på alle ministres vegne og redegjorde for mulighederne i den eksisterende lovgivning. Desuden er ændringer i byfornyelsesloven nu vedtaget, og Velfærdsministeriet har udsendt en vejledning med titlen "Udvikling af landsbyer – en værktøjskasse", som giver overblik og er et skridt i den rigtige retning. Men det er langt fra tilstrækkeligt til at løse de voksende

problemer med forfaldne huse og erhvervsbygninger i landsbyer og på landet. Der skal betydeligt flere penge og bedre lovgivning til for at løse opgaven med forfaldne huse og erhvervsbygninger.

Jeg er glad for, at Regionsrådet i Region Midtjylland nu har vedtaget mit forslag om en fornyet henvendelse til Indenrigs- og socialministeren, Økonomi- og Erhvervsministeren og Miljøministeren om en hurtig og markant indsats i forhold til problemet med forfaldne huse og erhvervsbygninger i landsbyer og på landet.

Der er stadig behov for at pege på en række barrierer i diverse love for en langt mere aktiv indsats og brug for omfattende investeringer.

Det er opgjort, at vi har mere end 10.000 forfaldne huse i landsbyerne og mange forfaldne erhvervsbygninger. Forfaldne og forsømte bygninger hindrer udvikling og fornyelse i landdistrikterne.

LANDSBYERNE KRÆVER PLANLÆGNING

Ellen Højgaard Jensen, Direktør
Dansk Byplanlaboratorium

Måske kan den nuværende krise lukke op for særlige tilskud til landsbyfornyelse. Vi kunne styrke beskæftigelsen i de dele af landet, der traditionelt bliver hårdt ramt i krisetider, og vi kunne tage alvorligt fat på et samfundsproblem.

Evalueringen af byfornyelsesloven viser, at der er et stort behov for byfornyelse på landet. Evalueringen viser også, at Byfornyelsesmidlerne alt i alt er blevet så få, at smertegrænsen er ved at være nået. Derfor er der snarere tale om en udvikling af støtteniveauet end en skæv fordeling mellem by og land her og nu. Når de store renoveringer i de almene bebyggelser nævnes, så må vi holde os for øje, at midlerne kommer fra lejernes indbetalinger til landsbygefonden, og ikke fra Regeringen. Men det løser jo ikke problemet på landet.

Debattørerne påpeger, at landsbyfornyelse kræver støttemidler. Det er ganske givet rigtigt, men det er først og fremmest en opgave, der kræver planlægning og afvejning af interesser. Der er lang vej igen og brug for både forskning, udredning og politisk stillingtagen. Det giver jeg debattørerne ret i.

Hvis vi har fortalt for mange solstrålehistorier i sidste nummer af Byplan Nyt, så skal jeg være den første til at beklage. Solstrålehistorierne findes bestemt, men kun der, hvor der er noget at bygge videre. Det var derfor, vi kaldte nummeret for landsbyer under pres.

Byplanlaboratoriet deltager gerne i en fortsat debat om landsbyernes fremtid. Det handler nemlig om planlægning.